

Laczkó Dezső Múzeum

Vármegyei hatókörű városi múzeum beszámolója 2024

Értékelés:

A veszprémi Laczkó Dezső Múzeum szervezeti struktúrájában 2024-ben nem történt változás. A 2023-ban lezajlott jelentős szerkezeti átalakulások (Közönségszolgálati Főosztály) a tárgyévben már működésbe léptek, új elemként bevezették bizonyos munkakörök esetében a munkaidőkeret szerinti munkavégzést. A munkatársak létszáma (57 fő) érdemben nem változott, szakmai továbbképzéseken 3 fő vett részt. Öröndetes, hogy öt munkatárs is végzi PhD tanulmányait, ami a feladatellátás magas színvonalát a jövőben is biztosíthatja.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 42. § (4) b) pontja szerinti stratégiai dokumentumok 2023-ban készültek, friss és hatályos valamennyi. Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény előírásainak a múzeum a saját honlapján keresztül eleget tett.

A 2024-es év legfontosabb feladatának a 2023-as Veszprém-Balaton Európa Kulturális Fővárosa (EKF) év eredményeire alapozott múzeumi működést tekintették. A korszerűen felújított központi múzeumépületben megnyílt „Emlékgép” című új állandó kiállítás, és az Egly József 140 időszaki kiállítás hasznosítása került a középpontba. Emellett stratégiai célként fogalmazták meg az országos és városi nagyrendezvényekhez való kapcsolódást, egy intenzív múzeumi rendezvénynaplár megvalósítását. Az intézményi projektek és együttműködések elsősorban hazai kulturális szereplőkkel, tudományos intézményekkel történtek. A múzeumra irányuló országos figyelem jele volt, hogy 2024-ben Az Év Múzeuma és Az Év Kiállítása esetében is jelölést kapott, és a megmérettetésben részt vett a Laczkó Dezső Múzeum. Fontos esemény volt az intézmény fennállásának 120. évfordulója, amit múzeumtörténeti időszaki kiállítással is megünnepeltek.

A feladatellátásra szolgáló ingatlanok állapota kettős jellegű. Egyrészt a hazai mezőnyben kiemelkedő jelentőségű, hogy két, látogatókat fogadó múzeumépület megújult 2022–2023-ban (a hősi kapu és a központi épület), így azok állapota átlagon felüli. Másrészt sürgős beavatkozásokra volna szükség a gyűjteményi raktárak, a felsőörsi telephely és a Szent István utcai épület esetében. Mindössze három nagyobb felújítási- és karbantartási munka valósult meg a tárgyévben, összesen csupán 13,5 M Ft értékben. A raktározási körülmények nem ideálisak, és a kapacitás is egyre szűkösebb, ami már középtávon is veszélyezteti az intézményre bízott tárgyi kulturális örökség megővését.

A gyűjtemények gyarapodásában az előző évben elkezdődött tendencia 2024-ben is folytatódott: a korábbi időszakhoz képest a töredékre esett vissza a régészeti feladatellátás volumene, így nemcsak a feltárt négyzetméterek száma (2308), hanem a bekerült régészeti leletanyag mennyisége (1800 db) is jóval alatta marad az előző éveknek. A történeti, néprajzi, képzőművészeti, irodalomtörténeti gyűjtemények nagyrészt ajándékozások útján gyarapodtak (844 db). A szakmai beszámoló nem részletezi, hogy a néprajzi és a képzőművészeti gyűjteményeknél feltüntetett vásárlás révén milyen kollekciók és műtárgyak kerültek a gyűjteménybe, és ennek honnan biztosítottak anyagi forrást? Kérjük a II.1. szakasz ilyen tartalmú kiegészítését!

A nyilvántartás terén az intézményben teljeskörű a gyűjtemények adatszintű digitális feldolgozottsága, 100%-ban adatbázisban kereshetők a leltárkönyvi adatok. A 2022-ben bevezetett új nyilvántartási és publikációs platform, a Múzeum Digitár használatára való áttérés 2024-ben befejeződött, a régészeti gyűjtemények tömeges adatimportja is megtörtént. A nyilvántartás tárgyevi adatai az előző évhez képest (amikor az épületfelújításon, új állandó kiállításon, EKF rendezvényeken volt a hangsúly) növekedést mutatnak. A tárgyévben szakleltárkönyvbe vett kulturális javak száma (1661 tétel) az éves gyarapodással összhangban van, ezen belül a régészet aránya a legmagasabb (955 tétel), de a beáramló leletanyaggal még így sem tud naprakészen lépést tartani. Kérjük a beszámoló rövid szöveges kiegészítését a II.2.2. résznél, a számítógépes nyilvántartások auditálásának státuszára vonatkozóan!

A revíziós feladatok a történeti, a néprajzi és az iparművészeti gyűjteményekben folytatódtak, szervesen épülve a hétévenkénti revíziós ciklus ütemezett célkitűzéseire. A tárgyévben revízió alá vont kulturális javak száma (2229 tétel) szintén növekedést mutat az előző évhez képest. A néprajzi gyűjtemény esetében alkalmazták a szűrőpróbaszerű revízió módszerét. Kérjük az intézmény vezetését, hogy a muzeális intézmények nyilvántartásában szereplő kulturális javak revíziójáról és selejtezéséről szóló 51/2015. (XI. 13.) EMMI rendelet 4. § szerinti jegyzőkönyvek szabályos elkészítésére is fordítsanak kellő figyelmet!

A digitalizálási munka a 2023-as átmeneti visszaesést követően újra meglendült, a tárgyévi eredmény (7743 tétel) megfelel a 2022-es év nagyságrendjének. A történeti, iparművészeti és régészeti gyűjteményekben, valamint az adattárban zajlott tervszerű műtárgyfotózás és szkennelés, a humán kapacitások és anyagi erőforrások azonban megszabják a korlátokat. Évek óta nem történik előrelépés a digitális adatbázisok online közzététele területén, ami továbbra is a Laczkó Dezső Múzeum egyik legkomolyabb hiányossága. A kapacitáshiányt megértve, kérjük az intézmény vezetését, hogy apró lépésenként próbálják egy stratégia mentén felépíteni az online publikálás munkálatait.

A műtárgyvédalom területén jelentős eredmények születtek 2024-ben. Az aktív állományvédelmi kezelésben részesült (tisztított, konzervált, restaurált) tárgyak száma az elmúlt évekhez hasonlóan magas, országos összehasonlításban is figyelmet érdemel (29.521 db). Példaértékű, hogy a műtárgyvédelmi szakemberek a revízióban, a kiállításokhoz kapcsolódó műtárgymozgatási feladatokban, a kiállítások rendezésében is aktív szerepet vállalnak. Az állományvédelmi munkálatok során megmozgatott, átcsomagolt, új raktári körülmények közé helyezett műtárgyak összes száma (20.669 db) a tervszerű és jól strukturált munkavégzést jelzi.

Az intézmény stratégiai céljai közé tartozik a tudományos munka erősítése, az együttműködések szélesítése és a közönség felé történő népszerűsítő tudománykommunikáció. A munkajelentéshez mellékelte részletes tudományos beszámoló tanúsága szerint a tárgyévben 11 fő végzett tudományos munkát. Meglepő, hogy közülük senki nem élt a kutatónapok igénybevételének jogszabályban biztosított lehetőségével. Az öt saját rendezésű tudományos konferencia mellett külső helyszíneken, tudományos partnerségek keretében is számos előadást tartottak a munkatársak (21 db). A megjelent publikációk száma (22 db) némi csökkentést mutat, de a kutatók számával és a témakörök sokféleségével összevetve arányosnak mondható. Szép eredmény a kiadványok jegyzékében feltüntetett 5 db saját kiadású kötet, közöttük egy angol nyelvű ünnepi tanulmánykötet és egy várostörténeti publikáció. A kutatások többsége közvetlenül kapcsolódik a régészeti

feladatellátáshoz, illetve az intézmény gyűjteményeihez, gyűjtőköréhez és gyűjtőterületéhez. Öröndetesen erősödött a néprajz szakág, miközben a többi tudományterületen is folytatódtak a korábban megkezdett tudományos projektek. A mellékletként csatolt tudományos beszámoló és publikációs jegyzék formai szempontból hagy kívánnivalót maga után – kérjük, hogy a jövőben a bibliográfiai tételeket és jelentés egyéb tartalmi elemeit strukturáltabb formában, egységes szempontok szerint megszerkesztve készítsék el!

Az intézmény a hazai múzeumok többségéhez hasonlóan jelentős mennyiségű remittenda kiadványt tárol. A munkajelentés nem tér ki ennek a kezelésére, a remittenda csökkentésének stratégiájára és a tárgyévben megtett intézkedésekre. Kérjük a IV. 3. pont ilyen tárgyú rövid szöveges kiegészítését!

A kiállítási tevékenység legfontosabb eredménye volt az Emlékgép című új állandó kiállítás megnyitása 2024 februárjában, amellyel Az Év Kiállítása díjra is pályázott a múzeum. A Bakonyi Ház és a Hősök kincse állandó kiállításai mellett hét időszak kiállítás készült a tárgyévben, közülük öt saját rendezésű és kettő befogadott tárlat. Sikeres és népszerű volt a Kiskapu a Balatonra című kiállítás, és a 120. évfordulóra rendezett bemutatkozás.

Az összesített látogatószám (17.801 fő) elmaradt a várakozásoktól, a 2023-as EKF-év magasabb látogatószámát (24.664 fő) nem sikerült megközelíteni. Ezzel együtt csökkentek a belépőjegyekből származó bevételek is (19,5 M Ft-hoz képest 13,8 M Ft), miközben a látogatószám belső arányai (45% ingyenes) nem változtak. A jogszabályban is rögzített ingyenesség és a különböző kedvezmények miatt a látogatóknak mindössze 18%-a váltott teljes árú belépőjegyet.

Ugyanakkor jelentős fejlesztések történtek a látogatófogadás terén, a múzeumi élmény minősége és a kapcsolódó szolgáltatások rendszere (pl. játszótér, Acces4You 100%-os akadálymentességi védjegy, korszerű ruhatár, telefontöltési lehetőség, interaktív felületek, kisfilmek, babapelenkázó helyiség) komoly előrelépést mutat.

Átrendeződött az intézmény bevételi struktúrája is. Az évek óta stagnáló, sőt csökkenő állami támogatás (159,3 M Ft) mellett növekedett, és a teljes költségvetés legnagyobb részét jelenti a fenntartó városi önkormányzat által biztosított finanszírozás (212 M Ft). A régészeti bevételek öröndetes – és országosan is rendhagyó – módon nem csökkentek (52 M Ft), de ezek volumene továbbra is alacsony, nem közelíti meg a korábbi évek nagyságrendjét, és megnövekedett alvállalkozói díjakkal terhes. Megduplázódott ugyanakkor a termék bérbeadásából (7,1 M Ft) és több mint háromszorosára nőtt (7,2 M Ft) a múzeumpedagógiai tevékenységből származó bevétel, amely némileg kompenzálni tudta a jegybevételek kiesését.

Intenzív közönségkapcsolati munkát tükröz a múzeumi rendezvények beszámolója, amelyet terjedelmi okokból önálló mellékletként csatoltak a munkajelentéshez. A 115 közművelődési rendezvény és 21 ismeretterjesztő előadás lényegesen több a megelőző év eredményétől, összes látogatószáma (3349 fő) azonban mégis csupán a fele a 2023-as EKF-év rendezvény résztvevői létszámának. A rendezvények struktúrája változatos és sokszínű, három fő pillérre épül. Egyrészt az országos nagyrendezvények (mint a Múzeumok Éjszakája, Múzeumok Őszi Fesztiválja, Régészet Napja), másrészt a helyi és városi kulturális programok, harmadrészt a szabadegyetemi jellegű közművelődési előadások köré szervezték a múzeum eseményeit. A rendezvények fókuszában mindig a kiállítások, gyűjteményi tartalmak és a tudományos kutatási eredmények álltak, jól pozicionálva ezzel a múzeumi programkínálatot a szélesebb körű kulturális mezőnyben.

Az Emlékgép című új állandó kiállítás köré rendeződve teljes mértékben megújították a múzeumpedagógiai kínálatot. Ennek eredményeként – a csökkenő látogatószám és rendezvény résztvevői létszám mellett is – a foglalkozásokon részt vevő diákok számát a megelőző év szintjén sikerült tartani (2065 fő), a bevételek pedig megháromszorozódtak. Az intézmény bekapcsolódott a Magyar Nemzeti Múzeum és a Nemzeti Művelődési Intézet Térségi Kulturális Szolgáltatások projektjébe. Összesen 1088 résztvevővel, 23 település bevonásával, 22 foglalkozással és 10 helyszínen a Közösségünk Kincsei vándorkiállítás bemutatásával új közönségréteget, a kevesebb lehetőséggel élő településeket sikerült megszólítani. Az országos tendenciáknak megfelelően Veszprémben is egyre növekszik a múzeum falain kívüli, kitelepülésekkel és külső helyszíni jelenléttel megvalósított múzeumi kulturális szolgáltatások köre.

A gyűjteményekhez való hozzáférést a muzeális intézményekben folytatható kutatásról szóló 2001/47. (III. 27.) Kormányrendeletnek megfelelően ingyenesen, a kutatószolgálat keretében a tárgyévben is biztosították. Mind a külső kutatók száma, mind a kutatási alkalmak mennyisége növekedett, a múzeumi könyvtár használata a megelőző évi szinttel azonos mértékű maradt.

A vármegyei hatókörű módszertani központ feladatellátását a jogszabályban rögzített feltételekkel összhangban, megfelelő szakmai színvonalon biztosította az intézmény 2024-ben is. A módszertani műhelygyakorlatokat immár hagyományosan a tájházi kiállítóhelyek köré szervezték, alkalmanként igen jelentős, 40–50 fős résztvevői létszámokkal. Az állományvédelmi felelős teljesített 37 db helyszíni bejárást a vármegye muzeális intézményeinek kiállító- és raktári helyiségeiben. Néhány kivételtől eltekintve az általános állományvédelmi helyzetkép Veszprém vármegyében nem javult, továbbra is a forráshiány a legfőbb akadálya a megfelelő műtárgykörnyezetet garantáló fejlesztések megvalósításának.

A kommunikációs tevékenység a 2023-as EKF-évben elindított folyamatokat vitte tovább. Folyamatosan növekednek a közösségi média mérőszámai, fejlődik a múzeum különböző csatornákon való jelenléte, elsősorban a videós tartalmak terén. Folytatódott, de lassú ütemben haladt az intézményi honlap megújítása; a marketing tevékenység pedig sokrétű, árnyalt és kreatív megoldásokat tükröz.

A múzeum együttműködési hálója és kapcsolatrendszere 2024-ben tovább bővült, részben civil szervezetekkel, részben felsőoktatási szereplőkkel, részben pedig a városi kulturális intézmények körével. A pályázati tevékenység elsősorban a hazai állami kulturális források (NKA, MMA) lehetőségeire épül, megfelelő hatékonysággal használták fel a pályázati támogatásokat. A jelentősebb fejlesztések az Európa Kulturális Fővárosa projekthez kapcsolódva történtek.

Ajánlások:

1.

Kérjük, indokolják meg, hogy miért esett vissza régészeti feladatellátás mennyisége.

2.

Kérjük, röviden térjenek ki arra, hogy a kollégák miért nem veszik igénybe a kutatónapok lehetőségét.